

Nyhetsbrev från avelsrådet

Avelsrådet vill rikta ett varmt tack till avelsregionsansvariga för deras hängivna arbete att samla uppfödare, täckhundsägare och övriga medlemmar i SShK till avelsregionsmöten för att diskutera ett förslag på ändringar av SShKs Avels- och Uppfödareiska Regler. Vid dessa möten har också andra avelsfrågor diskuterats, framför allt avelsindex, och många synpunkter har lämnats och frågor ställts till avelsrådet också från enskilda medlemmar, vilket vi tackar för. Avelsrådet skall försöka besvara dessa frågor.

Förslag på nya Avels- och Uppfödareiska Regler

Förslaget har lämnats på remiss till SShKs uppfödare, täckhundsägare och medlemmar i två omgångar. Under resans gång har förslaget reviderats flera gånger. De synpunkter som kommit in till avelsrådet har diskuterats och tagits hänsyn till i utformningen av ett förslag som föreläggs SShKs styrelse under februari 2012. Styrelsen har att ta ställning till förslaget och med eventuell revidering så hoppas avelsrådet att styrelsen kan ställa sig bakom förslaget och lägga fram det för årsmötet för beslut.

Avelsindex

Det har kommit fram att en del medlemmar tror att införandet av avelsindex är något som SShK är "skuld" till. Så är det inte alls. Införandet av avelsindex ingår som ett led i Svenska Kenneklubbens (SKK) långsiktiga arbete att främja uppfödning av friska och sunda hundar. Detta är också ett krav i den svenska djurskyddslagen (SJVFS 2008:5) att uppfödning av hund skall ske på ett sådant sätt att risken minskas för sjukdom eller funktionshinder hos avkomman. Naturligtvis stödjer SShK införandet av avelsindex som är ett mycket bättre

verktyg för att bekämpa höfledsdysplasi (HD) och armbågsledsdysplasi (ED) hos Berner Sennenhund än endast enskilda hundars röntgenresultat. I ett första steg införs avelsindex för Berner tillsammans med 4 andra raser: Rottweiler, Golden Retriever, Labrador Retriever och Flatcoated Retriever. Dessa raser har utvalts eftersom de i många år bekämpat ledproblemen och har den största delen av populationen röntgad på höfter och armbågsleder. Under 2013 kommer avelsindex att införas för ytterligare raser. Avelsrådet rekommenderar SShKs medlemmar att läsa den information som skickats ut från SKK om avelsindex som finns på SShKs hemsida under Avelsrådsinformation. Det finns två mycket bra informationsskrifter under datum 2011-11-29 och 2012-01-04. På SShKs hemsida finns också på första sidan en kallelse från SKK till ett informationsmöte om avelsindex på Lantbruksuniversitetet i Uppsala den 17 mars. Alla intresserade bör delta i eller har deltagit i mötet om detta nyhetsbrev kommer ut efter den 17 mars i Sennenbladet.

En del regioner har uttryckt oro för att fokusering på ledproblemen kan leda till att man lätt blir blind för de viktigaste problemen hos Berner, tumörsjukdomarna. Avelsrådet anser inte att det är någon fara. Tumörsjukdomarna är rasens största problem, men i Agrias Rasprofil för 2003-2006 ligger HD som nummer 5 på listan medan ED ligger som nummer 20 av de 25 vanligaste avlivnings-/dödsorsakerna. HD är alltså ett allvarligt problem i rasen medan bekämpningen av ED har varit betydligt mer lyckosam. Avelsindex kommer att vara ett mycket bättre verktyg för att förutsäga om en avelshunds avkommor kommer att utveckla HD eller ED.

Hur beräknas avelsindex och kan man göra det själv? Skattning av avelsvärden, som uttrycks som index, görs med den så kallade BLUP-metoden som är en statistisk analysmetod som har

använts och används i boskapsavel i mer än 50 år och i hästavel sedan många år tillbaka. Det är alltså en väl etablerad metod. BLUP är en förkortning av "**B**est **L**inear **U**nbiased **P**rediction". Vid skattningen används all tillgänglig data om släktingars ledstatus och korrigering görs för systematiska miljöfaktorer som inkluderar effekt av kön, födelsemånad, ålder vid röntgen, undersökningsår, sederingspreparat samt veterinärklinik. Denna korrigering minskar påverkan av miljöfaktorer på en individs arvbarhet av HD och ED, d.v.s. ökar en individs arvbarhet vilket ger en mer exakt skattning av individens additiva genotyp. Skattning av avelsvärden med BLUP-metoden kan man inte göra själv. Det krävs särskilda dataprogram och omfattande beräkningar. Det är en statistisk analys och skattningsprocess där avelsvärden för ett stort antal individer skattas samtidigt genom lösning av en mängd ekvationer uppställda i form av så kallade matriser.

En fråga har kommit varför syskon som har röntgats vid samma tillfälle, i samma klinik med samma sederingsmedel kan ha olika avelsindex? Bakgrunden till detta är att säkerheten i skattningen varierar med hur mycket information som finns om släktingar. Ju mer information om släktingar och framför allt information om HD/ED-status hos ett stort antal avkommor ökar säkerheten i skattningen betydligt. Baserat på säkerheten kan indexets medelfel beräknas, vilket anger hur många enheter hundens index förväntas variera som mest. Syskon som röntgas samtidigt och om föräldradjuren är röntgade blir medelfelet 11 enheter, d.v.s. avelsindex kan variera med 11 enheter över eller under angivet index. Medelfelet publiceras tillsammans med hundens HD/ED-index på SKKs Avelsdata. Därför kan avelsindex variera mellan syskon. BLUP-metoden används för att göra en **skattning** av avelsvärdet. Med skattning menas att man förutsäger, gör en bedömning ("prediction") av avelsvärdet. Det är inte ett absolut tal eftersom vi inte vet exakt hur

individens gener, genotypen, ser ut. Därför är det viktigt att alla eller nästan alla av en avelshunds avkommor röntgas så att säkerheten i skattningarna blir så hög som möjligt och medelfelet så litet som möjligt.

En vanlig fråga är varför det skiljer så mycket i avelsindex mellan hundar med HD A och B? Man upplever en mindre skillnad i index mellan HD B och C. Det är naturligtvis bra att index skiljer mellan A och B vilket ger ett bättre avelsurval än tidigare då det togs för givet att A- och B-hundarna var lika bra för avelsurvalet. Det är rimligt att i avelsvärderingen utgå ifrån att B ligger närmare C genetiskt än vad A gör. HD B är en övergångsform till C. Hos Berner, där förekomsten av HD är relativt låg och 60% av hundarna har grad A, kommer genomsnittligt HD-index för B-hundar att ligga under 100. Därmed inte sagt att man för den skull bör eller har råd att i avelsurvalet slå ut B-hundar med ett index något under 100 bara på grund av detta. Hundar med HD B skall naturligtvis användas i avel i lämpliga kombinationer.

I några regioner undrar man om det finns risk för att avelsbasens bredd minskas och inavelsgraden ökas på grund av rekommendationen att en kombination bör ligga över 100 i avelsindex? Det är inget krav utan en rekommendation. Det är bättre att skynda långsamt och använda avelsindex på ett förnuftigt sätt i sin avelsplanering och avelsurval. Avelsbasens bredd styrs inte av avelsindex utan av det utomordentligt viktiga verktyg som uppfödarna använt sig av i många år, nämligen begränsning av täckhundarnas användning i avel. Läs mer om detta nedan.

SKKs hälsoprogram för HD för raserna Berner och Rottweiler är ett så kallat nivå 3 program. Det innebär att endast hundar med röntgenresultaten grad A och B får användas i avel och

raserna har anslutit sig till texten att det ej är förenligt med SKKs Grundregler att i avel använda individ som är behäftad med HD. Från den 1 januari 2012 så har programmet ändrats då hundar med grad C tillåts att användas i avel. Rekommendationen är också för hundar med grad C att kombinationen har ett avelsindex över 100 för avkomman. På grund av att raserna fortfarande lyder under ett hälsoprogram nivå 3, något modifierat, så har SKK beslutat att ett informationsbrev om HD-index kommer att skickas från SKK till uppfödare som registrerar en valpkull där preliminärt index för kullen vid parningsdatum var lägre än 100. Brevet innehåller information om rekommenderat avelsindex över 100 för en kull.

Kullstatistik

Avelsregionerna har efterfrågat den kullstatistik som avelsrådet sammanställer fortgående. I kullstatistiken finns antalet kullar, födda valpar, dödfödda valpar, tomma tikar etc. Kullstatistiken läggs ut på SShKs hemsida. Det måste framhållas att den inte är komplett då inte alla uppfödare lämnar uppgifter.

Valplistan

Avelsrådet skickade en specifik förfrågan till avelsregionerna om inavelsgraden skall stå på valplistan för varje kull som har valphänvisning? Regionerna, och enskilda medlemmar, har svarat och majoriteten anser att inavelsgraden skall finnas på valplistan. Inavelsgraden kommer även fortsättningsvis att finnas på valplistan. Tidigare information om HD och ED för varje kull ersätts med kullens avelsindex för HD och ED.

Avelsdjurens användning i avel

I Avels- och Uppfödareiska Reglerna stoppas en täckhund när den 30:e valpen är född för utvärdering, och en täckhund kan maximalt få 80 avkommor. Som kan ses på annan plats på hemsidan och i Sennenbladet så kommer tillämpningen av begränsningen av täckhundsanvändningen att se annorlunda ut på grund av avelsindex. Det blir 4 kategorier: Hundar med avelsstopp tills 60% av avkomman är röntgad; Hundar som uppnått gränsen 80 valpar; Hundar med avelsstopp (på grund av framför allt ha givit avkomma med renal dysplasi); Övriga hanar i avel. Hundar som har avelsstopp med 30 valpar släpps till fortsatt användning i avel med enda kravet att 60% av avkomman är röntgad för HD och ED. Tikar kan användas till 5 kullar enligt SKKs regler. Att avelsbredden vidmakthålls i populationen kontrolleras med verktygen effektiv populationsstorlek och avelsstruktur. Begränsningen av täckhundsanvändningen har lett till en betydlig breddning av avelsbasen som sannolikt har en effekt på förekomsten av tumörer i den svenska populationen. I studier som gjorts 2011 i Tyskland visades att 61% av dödsfall/avlivning orsakades av tumörer. En studie i Schweiz där två årskullar, födda 2001 och 2002, följdes till 2011 visades att 60% av dödsfall/avlivning orsakades av tumörer. Enligt Agrias Rasprofil 2003-2006 var "bara" 43,8% av dödsfall/avlivning orsakat av tumörer. Avelsrådet återkommer med en separat artikel i detta mycket intressanta ämne.

Avelsrådet